

Organisatie van
Muziekverenigingen in
Fryslân

Met een aanjager Amateurmuziek als buitenboordmotor **van krimp naar groei**

Tweejaarlijks event voor vernieuwen en versterken basis Friese HaFaBra

In april 2018 hadden we als OMF-bestuur een inspirerend gesprek met cultuurgedeputeerde Sietske Poepjes en enkele cultuurbeleidsmedewerkers van de provincie Fryslân. Dit gesprek ging over het verleden, heden en de toekomst van de amateurmuziek en specifiek over die van oorsprong sterke HaFaBra-cultuur in Fryslân. We bespraken de tijd dat nagenoeg elke gemeenschap in dorp of wijk een eigen orkest had en de successen die Friese korpsen nog altijd landelijk en internationaal behalen. Ook hadden we het over de neerwaartse trend in de Friese amateurmuziek wat betreft ledenbestand en het aantal korpsen, een ontwikkeling die haaks staat op de provinciale ambities voor zoveel mogelijk cultuurparticipatie. En een trend die de gedeputeerde en de provincie Fryslân nadrukkelijk als probleem bestempelen, en waarvoor OMF (Organisatie Muziekverenigingen in Fryslân) gezien wordt als een belangrijke schakel om dit op te lossen.

Met name Resultaat 13 uit het Coalitietakkoord – we willen fors investeren in cultuur omdat we het van groot belang vinden dat iedereen in de provincie Fryslân de gelegenheid heeft om zowel te genieten van als mee te doen aan cultuur - werd inzet van een geanimeerd gesprek. Met frisse energie en goede ideeën hebben we ons op deze ambitie gericht, mede vanuit de wetenschap dat ondanks alle inspanningen van de provincie en instellingen in de sector zelf, de amateurmuziek zowel financieel als organisatorisch het moeilijk heeft om de eindjes aan elkaar te knopen. Want dat is de realiteit: als Resultaat 13 aan het eind van de coaliteitperiode met een voldoende afgevinkt moet worden, dan is daar nog wel een en ander voor nodig. En de tijd dringt.

Of wij als OMF daar wat in konden betekenen? ‘Natuurlijk’, was ons antwoord, want daar hebben we een helderomlijnd idee bij: de inzet van een onafhankelijke en betrokken Aanjager Amateurmuziek die als buitenboordmotor dient om de trend van krimp naar groei om te buigen. Eens zijn we het over de meerwaarde van de amateurmuziek voor Fryslân, de mienskip en onze cultuur. En ook delen we het belang van een brede en professionele basis voor de amateurmuziek, onder meer met het oog op de aanwas van nieuw talent, innovatieve vormen van (jeugd)opleiding, educatie in het (basis) onderwijs, een eigentijdse programmering en aansprekende projecten.

Met een gezamenlijk gefinancierde Aanjager Amateurmuziek kunnen we tot het voorjaar van 2020 een hele slag maken en zo een bijdrage leveren aan de HaFaBra in Fryslân en daarmee aan Resultaat 13.

Zeker nu de amateurmuziek een glansrol speelt in veel programma's van Leeuwarden-Fryslân 2018, een prachtig extra podium in het kader van de Culturele Hoofdstad van Europa. Want van jong tot oud; er is voor iedereen wel een moment om gehoord en gezien te worden. Daarom is het nu tijd die positieve energie vast te houden en ervaringen te delen via nieuwe activiteiten en andere vormen van samenwerking, organisatie en financiering. En vooral om die basis op orde te krijgen, want die behoefte bestond al voor 2018, in 2018 en zal ook na 2018 nog bestaan.

In dit projectvoorstel vertellen wij als OMF hoe we dat voor en vanuit de amateurmuziek willen realiseren tussen nu en voorjaar 2020, en de periode daarna.

Namens het bestuur,
voorzitter Johan Meesters

**Het is van groot
belang is dat iedereen
de gelegenheid heeft
om zowel te genieten
van als mee te doen
aan cultuur**

HaFaBra-succes in 2018

- Grutsk: Meer dan 2018 amateurmuzikanten, -dansers en -zangers zetten op 30 juni de binnenstad van de culturele hoofdstad Leeuwarden volledig op z'n kop met 'Grutsk'. Tijdens dit volledig gratis muziekfestival, dat werd geproduceerd door Proud Event en OMF, konden liefhebbers van muziek, zang en dans genieten van de optredens van tientallen Friese showkorpsen, fanfares, koren, dansgroepen en artiesten.
- Silence of the Bees Concert 21 juni 2018: Blaast de Bazuin uit Surhuisterveen was partner bij dit evenement met een uniek simultaanconcert dat op hetzelfde moment werd uitgevoerd in drie botanische tuinen door lokale brassbands in Buitenpost, Oldenburg en Emden.
- MattheuspassY 2018: Meer dan 200 koorleden en muzikanten uit Fryslân en Ostfriesland werkten in het voorjaar van 2018 samen in deze grensoverschrijdende Friese versie van de Matthäus Passion van J.S. Bach.
- Conference of the Birds: Zo'n 200 HaFaBra-muzikanten participeerden in dit LF2018-spektakel van 7 t/m 18 juli in De Groene Ster. In de aanloop ernaartoe waren dat er via Birds&Brass nog eens vele honderden muzikanten extra.
- At the Watergate: Op dit LF2018-evenement (9, 10 en 11 mei) speelden zo'n 6.000 muzikanten uit heel Europa zo'n 1.000 concerten op 30 podia in Sneek.
- Eerste KNMO Award 2018 (landelijke stimuleringswedstrijd) alleen maar Friese winnaars: 1: Schaard, met Skeltemania (muziektheater + project); 2: Wyckel, met mienskipproject (iets doen voor je omgeving) "Jouw smoel voor een goed doel"; 3: Joure, met De Joustier Toer, vernieuwen de compositieopdracht en omgevingsproject.
- Een Jammerlijk Klaachlied (Under de Toer): Muziek van het Frysk Fanfare Orkest, jazzquartet Talking Cows en zangkoor Sjongsum leidden de toeschouwer langs plaatsen en gebeurtenissen uit het leven van de 16de eeuwse 'ketter' Hendrik Spruyt op 1 en 2 juni in de St. Gertrudis Kerk Workum.
- Lûd fan de Middelsee (Under de Toer): Een initiatief van Samenwerkende Muziekverenigingen Leeuwarden (SML) waarbij zo'n 600 muzikanten van de 17 verenigingen samenspelen.
- De Slach by Boxum (Under de Toer): Muziekkorps Advendo, Dorpskoor Boksum en muzikanten en koorleden uit Jennelt (D) werken op 19, 20, 26 en 27 oktober samen voor dit verhaal van de Friese vaandeldrager Otto Clant van Scharmer in de Sint Margrietkerk Boksum.

Haarvaten van Friese samenleving

De Organisatie van Muziekverenigingen in Fryslân telt ruim 7.000 musicerende leden verdeeld over 200 verenigingen. Voornaamste doel van OMF is het behartigen van de belangen van de individuele leden. Dat doen we door ons in te zetten voor de belangen van aangesloten verenigingen, door het bevorderen van het muziekleven c.q. het culturele klimaat in Fryslân en het opleiden van jonge mensen. Met voor elk wat wils: Harmonie, Fanfare, Brassband, Drumband, Majorettes, Twirlgroepen en Solisten.

Speerpunten zijn onder meer de jeugdopleiding, samenwerking met organisaties als Bureau Zelfstandigen Fryslân (BZF) en de verbinding met de bewoners van Fryslân. Hiermee stimuleert OMF de amateurmuziekbeoefening in de volle breedte. Zij zit daarmee in de haarvaten van de Friese samenleving. Maar dat is niet vanzelfsprekend!

Als bestuur van OMF en provincie Fryslân zien we een aantal trends en ontwikkelingen in de Friese samenleving die vragen om een meer structurele aanpak en oplossing. Dit zijn:

1. Beleving van muziek

Cultuur en kunst worden door vrijwel iedereen gezien als een wezenlijk onderdeel van onze samenleving en daarmee van ons leven. Het succes van LF2018 is hiervan het overtuigende bewijs. Beleving van muziek en de actieve beoefening zijn van onschatbare waarde voor de ontwikkeling van mens en maatschappij. Dat tijdens LF2018 veel muzikanten en bezoekers de HaFaBra-cultuur op een bijzondere manier konden beleven, was niet één op één te danken aan de professionaliteit van de OMF-leden. Dit vroeg ook externe ondersteuning.

2. Sociale cohesie dorpen en wijken

Binnen OMF onderschrijven wij de visie dat het beoefenen van (HaFaBra)muziek in verenigingsverband zich bij uitstek leent voor persoonlijke en sociale ontwikkeling. Maar ook beseffen we dat muziek - in welke vorm dan ook - ongelooflijk belangrijk is voor de sociale cohesie van dorpen en wijken. Het is goed voor de creativiteit en motoriek van kinderen, brengt mensen bij elkaar, zorgt voor ontspanning en plezier en nog veel meer.

3. Terugloop in amateurkunst

De laatste jaren zien wij ook een trend binnen de HaFaBra-verenigingen in Fryslân. Sommige verenigingen draaien goed. Maar er zijn er steeds meer die omvallen, afslanken, fuseren of maar doorploeteren. Zij hebben moeite om zowel financieel als organisatorisch het hoofd boven water te houden. Door krimp, bezuinigingen, moeilijk besturen en weinig aansluiting met de actualiteit, lijken er steeds minder mensen aan (amateur)kunst te doen. Terwijl dit juist een belangrijke basis is in de “Mienskip” en van onze cultuur.

4. Cultuurparticipatie haalt doelen niet

Met provincie Fryslân en Gedeputeerde Staten stelt ook OMF een negatieve uitkomst vast op Resultaat 13 van het coalitieakkoord van 2015: “meer Friezen nemen deel aan muziek-, dans- en toneellessen”. Een feit is dat cultuurparticipatie in de afgelopen 10 jaar minder is geworden; een trend die we met de provincie Fryslân graag willen keren. Omdat het van groot belang is dat iedereen gelegenheid heeft om zowel te genieten van als mee te doen aan cultuur, blijft de provincie Fryslân fors investeren in cultuur. Daar zijn we als bestuur van OMF erg blij mee. En daar werken we graag aan mee.

Onze aanpak

Mede door de ervaringen met LF2018 hebben wij als OMF ervaren hoe belangrijk het is om een gezamenlijke stip aan de horizon te hebben. Een datum, plek en thema om met z'n allen naar toe te werken. Een stad, dorp, wijk of podium waar je in welke vorm dan ook een productie voor maakt. Daarmee activeer je alle onderdelen van het muziekverenigingsleven die nodig zijn om de korpsen aantrekkelijk, levend en productief te houden.

Daarom hebben we het idee opgevat om het succes van een Grutsk-achtige aanpak om te zetten in een terugkerend, tweejaarlijkse event. Bedoeld als buitenboordmotor voor het vernieuwen en versterken van de basisstructuur van de Friese HaFaBra.

Met Grutsk hebben we een momentum ervaren waardoor alles sneller ging, iedereen ging samenwerken op een gemeenschappelijk podium. Het idee is om richting 2028 eens in de twee jaar te gaan werken aan een 'ontwikkelaar' en een 'piekjaar'. Dat zou betekenen dat 2019 een jaar wordt van het doorontwikkelen van successen uit 2018 als opmaat naar een nieuwe 'impact' in 2020.

Nieuwe producties, ideeën, samenwerkingen en innovaties ontstaan alleen als je mensen bij elkaar laat komen, in een omgeving die vrij en inspirerend is. Er is ontzettend veel behoefte aan, zowel in de stad als in de regio. We hebben als OMF-leden laten zien dat we een gezamenlijke, inclusieve toon kunnen vinden die eigen is. Net als de wijze waarop we ons als HaFaBra hebben verbonden aan al die projecten en voorstellingen rond erfgoed, biodiversiteit, meertaligheid, achterstandswijken en landschap.

Aanjager Amateursmuziek

Die speciale toon, vraagt een speciale aanpak. Wat onze HaFaBra-sector betreft ligt een oplossing in het aanstellen van een Aanjager Amateursmuziek die samen met zo'n dertig orkesten toewerkt naar een nieuw gezamenlijk programma in het voorjaar van 2020. En onderweg krijgt deze Aanjager Amateursmuziek een speciale opdracht mee: ervoor zorgen dat het muziekverenigingsleven in staat blijft dit soort verbindende producties vanuit de basis te kunnen blijven maken. Daarvoor zien we zes sporen waarlangs de OMF-leden en Aanjager Amateursmuziek onze gezamenlijke ambities kunnen waarmaken (zie verderop voor nadere uitleg).

Zo denken wij op een pro-actieve en stimulerende wijze de toekomst van de Friese HaFaBra veilig te stellen voor muzikanten, (nieuwe) bewoners en het groeiende aantal bezoekers van onze provincie. Met relatief weinig middelen kunnen we bovendien een flinke impuls geven aan de broodnodige professionalisering van de besturen op relatief korte termijn en daarmee aan het voortbestaan van vele HaFaBra-verenigingen. Daarmee dragen we in ruime mate bij aan het realiseren van de doelen op het gebied van cultuurparticipatie (Resultaat 13).

Resultaat 13: Friezen kunnen gemakkelijker meedoen aan muziek-, dans- en toneellessen. Elke Fries kan meegenieten van Culturele Hoofdstad in 2018, maar ook daarna blijven kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk.

**Nieuwe producties,
ideeën, samenwer-
kingen en innovaties
ontstaan alleen als
je mensen bij elkaar
laat komen**

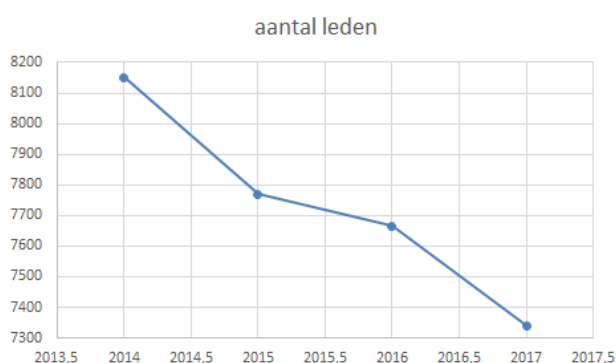
Waarom deze aanpak nodig is

Een algemene blik op de muziekbeleving in Fryslân in de afgelopen 10 jaar schetst het volgende beeld: we zien dat veel projecten en pilots te ad hoc van aard zijn. Ze zijn te vrijblijvend over doel, resultaat en vervolg. Daarnaast ontstaat er een gefragmenteerd aanbod door toename van culturele ondernemers op de markt. Muziek educatief aanbod is veelal klassiek en niet vernieuwend genoeg. En er is onvoldoende afstemming tussen aanbieders van muziekactiviteiten.

Het imago van de verenigingen is daarnaast nogal oubollig. Weinig verenigingen zijn actief gericht op de jeugd. Samenwerking tussen zowel scholen als de culturele omgeving is veelal mager. De fysieke afstand zit de muziekverenigingen soms ook in de weg; platteland versus stedelijke knooppunten. En er is te weinig onderling contact en samenwerking tussen muzikaanbieders.

Minder kinderen

Daarnaast spelen demografische ontwikkelingen in Fryslân een belangrijke rol. We hebben last van bevolkingskrimp, minder kinderen en de jeugd trekt weg. Daarnaast zien we concurrentie in de vrijetijdsbesteding met sport en dalende leerlingaantallen bij de centra voor de kunsten. De drempel wordt hoger door duurdere prijsstelling en het verdwijnen van gesubsidieerd aanbod; individuele lessen worden onbetaalbaar. Musiceren in verenigingsverband neemt over het algemeen af.

Bron: OMF-ledenbestand.

Postieve krachten

Daar staan belangrijke positieve krachten tegenover. Fryslân kent een sterke verenigings-traditie en muziekverenigingen spelen op hoog niveau. Dit werkt door in de sociale samenhang, met name op het platteland. In de hele provincie kunnen kinderen en jongeren op basisniveau muziekonderwijs volgen. Friese muziekdocenten (zowel particulier als in dienstverband) worden gewaardeerd. Meer dan voorheen trekken muziekdocenten het (basis)onderwijs in. OMF is een van de provinciale organisaties die 20 september a.s. het convenant 'Meer muziek in de klas' ondertekenen.

Inspirerende voorbeelden

Los van het LF2018-effect zijn er de nodige positieve voorbeelden die hebben laten zien dat het anders, beter, professioneler en creatiever kan:

- Provinciale projecten: Korpsen in de klas en Wy Sjonge;
- Lokale projecten als MuzykFirus en Muzyk op Skoalle (MoSK);
- Aandacht en ruimte voor popmuziek via opleidingen, festivals, productiehuis;
- Instroom jonge makers en docenten via opleidingen als Academie voor Popcultuur en D'Drive;
- Talent-ontwikkelingsprogramma's zoals die van Fryslân Pop, Vak M en Fulkaan;
- Route Klank & Slach fan Fryslân;
- Opleiding aspirant-dirigent;
- Ontstane samenwerking tussen leerorkesten.

Nog voldoende kansen

Er zijn nog voldoende kansen in de regio. Er is brede aandacht voor muziekonderwijs (belang en geld) bij alle partijen; overheid, onderwijs en cultuuraanbieders. Muziekonderwijs is aan een comeback bezig als kunstvak én voor het ontwikkelen van vaardigheden in het basis-

onderwijs. Daarom wordt voortzetting van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit en invoering Impulsregeling muziekonderwijs van harte bepleit.

Zoals getoond, hebben producties als Grutsk als katalysator gewerkt voor tal van innovaties in de korpsen en het muziekonderwijs. Daar willen we graag mee doorgaan, met eenzelfde focus richting een tweejaarlijkse HaFaBra-event. Ondersteund door tal van verbindende initiatieven en nieuwe flexibele oplossingen. Denk aan het inzetten van lokale talenten (studenten conservatorium en andere creatieve opleidingen) en het beter voor het voetlicht brengen van de resultaten van programma's, zoals in 2018 is gedaan door inspirators als Soli Brass, Broken Brass Ensemble en Sytze Pruiksmā.

De culturele infrastructuur

Belangrijk uitgangspunt is dat cultuureducatie, cultuurparticipatie en kunstproductie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Elk creatief proces kent een aantal vaste stappen; eerst moeten vaardigheden worden aangeleerd, vervolgens moeten deze worden aangewend om een creatief product te maken, daarna kan het product aan een publiek worden gepresenteerd. En als er draagvlak voor deze kunstuiting is, zal ze wortelen in de mienskip en de basis vormen voor weer nieuwe creatieve uitingen (en ketens).

De culturele infrastructuur:

- Leren (regulier onderwijs, cultuureducatie, amateurkunst);
- Produceren (amateurkunst, professionele kunstproductie);
- Presenteren (podia, festivals);
- Interresseren (draagvlakvorming, marketing, sponsoring, mecenaat).

Er is behoefte aan begeleiding en activering van jonge muzikanten. Het is de ambitie van OMF om samen met alle andere partijen die actief zijn in talentontwikkeling, muziekonderwijs en muziek in het onderwijs, een sterkere route te ontwikkelen voor het scouten, stimuleren en koppelen van talent. Niet alleen om amateurs enthousiast te maken en rolmodellen te bieden, ook om de professionele orkesten te blijven voeden met nieuwe aanwas (die niet naar de Randstad vertrekt). En met uitzicht op muziekproducties die een uitdaging en stimulans vormen om door te zetten en op dat podium te schitteren.

Aanjager voor de Amateurmuziek

Om het lokale en regionale culturele veld van Fryslân te versterken, is het belangrijk dat inwoners met muzikale aspiraties gekoppeld worden aan organisaties met een interessant aanbod of creatieve aspiraties. Dit bevordert de cultuurparticipatie. Een onafhankelijke verbinder (aanjager) die, op lokaal en regionaal niveau laagdrempelig en zichtbaar, vragen van inwoners verbindt met het aanbod en HaFaBra-verenigingen met de juiste overheidsloketten en het bedrijfsleven, is daarbij cruciaal. Iemand die er samen met het werkveld voor zorgt dat alle mogelijkheden om cultuurparticipatie en talentontwikkeling te stimuleren (nog) beter worden benut. Zo'n iemand willen wij inzetten om via de weg van aanjagen, verbinden, professionaliseren en ontwikkelen tot inspirerende producties te komen.

Taken van de aanjager

Wat gaat de aanjager in onze ogen doen? Een aanjager is vergelijkbaar met de 'stadsmakers' bij steden-in-transitie. Hij/zij is een 'spin in het web'. De aanjager is een onafhankelijke bruggenbouwer. De aanjager zorgt, afgestemd op het gemeentelijk beleid en in samenwerking met lokale culturele partijen, voor het vergroten van de cultuurparticipatie. Hiervoor moet de aanjager een prestatieverplichting durven aangaan. Dat wil zeggen dat de bijdrage aan de gemeentelijke ambities op het gebied van cultuurparticipatie en op provinciaal niveau aan Resultaat 13 meetbaar moet zijn.

Verbinden en inspireren

In de uitvoering gaat het hierbij om het coachen van, faciliteren en meedenken met besturen van HaFaBra-verenigingen. Daarnaast moet de aanjager zich actief verbinden met het werkveld en andere sectoren en organisaties om zo'n productie tot stand te brengen.

Kort samengevat

- De aanjager geeft de besturen van de verenigingen (nieuwe) kracht;
- De aanjager vergroot de participatie bij de verenigingen;
- De aanjager zorgt ervoor dat muziekonderwijs op scholen gebruik kan maken van de mogelijkheden van HaFaBra-verenigingen, helpt dit onderwijs vormgeven en werkt met het werkveld samen om talentontwikkeling te bevorderen;
- De aanjager zorgt voor nieuwe instroom bij de muziekverenigingen;
- De aanjager zoekt de samenwerking met festivals en theaters en zoekt de verbinding met bedrijven uit de regio om tot een tweejaarlijkse productie te komen;
- De aanjager helpt de HaFaBra-verenigingen met het regionaal en nationaal profileren;
- De aanjager helpt bij het ontwikkelen van projecten en het werven van fondsen.

**De aanjager is een
onafhankelijke
bruggenbouwer.
Hij/zij is een 'spin
in het web'.**

Zes sporen voor de aanjager

De rollen van de aanjager in de Friese cultuursector zijn hieronder omschreven als zes sporen. Om de rol van een aanjager te kunnen ontwikkelen is een langere periode nodig. Voor nu volstaan we met een periode t/m maart 2020, om na een tussentijdse evaluatie van impact en resultaten, in te zetten op een periode van vier jaar.

Kiezen voor focus

We maken nu eerst de keuze voor de focus van de aanjager in de komende 15 maanden. Deze kan beginnen met 20 orkesten/verenigingen met krimp en problemen. De aanjager helpt via diverse wegen en professionalisering orkesten de weg naar boven te vinden. Daarnaast ondersteunt de aanjager 10 goedlopende orkesten die net dat extra zetje nodig hebben om op een hoger level te komen. Gezamenlijk vormen ze de basis van de eerste tweejaarlijkse productie.

1. Maatschappelijke meerwaarde van cultuur

De aanjager moet tot resultaat komen door de maatschappelijke meerwaarde van cultuur te laten zien. Hierbij kunnen we kijken naar richtingen waar muziek meerwaarde heeft. Zo valt te denken aan ouderenzorg, integratie vluchtelingen, binnen bedrijfsleven en andere nog te ontdekken mogelijkheden. De maatschappelijke meerwaarde tonen is nodig.

De aanjager gaat in op de vraag; wat is het verhaal dat we met onze muziek vertellen? En wie is onze klant? De aanjager zorgt voor een goede zichtbaarheid van alle artistieke krachten van de HaFaBra's in de provincie. Als een 'makelaar' voor projecten en verder. Ook moet de aanjager:

- Cultuuraanbod in de wijken stimuleren;
- Aansluiten bij bestaande activiteiten en bestaand beleid om deze te versterken;
- Samen met andere culturele spelers als centra voor de kunsten en muziekscholen, oplossingen aandragen voor gemeentelijke en provinciale vraagstukken;
- Sociale inclusie bevorderen;
- Initiatieven en projecten onder alle lagen van de bevolking verdelen.

2. Vernieuwend programmeren

Als tweede moet de aanjager vernieuwend programmeren stimuleren. De aanjager zorgt voor een jaarlijkse inspiratiedag voor bestuursleden en dirigenten waarbij ideeën gedeeld worden en inspiratie wordt opgedaan. Tijdens deze inspiratiedag zijn ook voorbeelden van vernieuwende concerten en concepten te beluisteren. Daarnaast is er een vraagbaak waarbij meegedacht kan worden over de nieuwe tweejaarlijkse producties en concepten.

Bovendien gaat de aanjager in op vragen als:

- Hoe krijgen we publiek bij onze concerten?
- Welke crossovers zijn mogelijk?
- Kunnen we muziek maken op plaatsen waar mensen zijn in plaats van muziek maken en verwachten dat er mensen komen?
- Welke verhalen kunnen we vertellen om bewustzijn te creëren?
- Hoe kunnen we samenwerken met het bedrijfsleven?
- Hoe kunnen we ons publiek laten ervaren hoe mooi muziek is?

3. Bestuurskracht

Een actief, krachtig en vaardig bestuur is absoluut onmisbaar voor een levendig korps. Je moet het treffen met energieke vrijwilligers die bereid zijn veel vrije tijd in de muziekvereniging te steken. Helaas overstijgen deze besturen vaak niet een pioniersfase.

De aanjager heeft daarom een belangrijke rol bij het zorgen voor bestuurskracht. De aanjager organiseert een jaarlijkse inspiratiedag waarbij bestuurders kennis kunnen halen bij sprekers in een TedX-achtige setting. Daarnaast zijn er workshops en coachings-sessies. Deze inspiratiedagen zijn toegankelijk voor iedereen die actief is in de cultuursector. De sfeer die ontstaat is: dit moet je niet missen, hier moet je bij zijn.

De aanjager kijkt ook naar het bundelen van bestuurskracht. Hoe kan het dat sommige orkesten succesvol zijn en andere orkesten falen onder gelijke omstandigheden? Vaak is het verschil dat er bestuurskracht aanwezig is. De aanjager moet besturen inspireren door succesverhalen te delen. De aanjager moet besturen “in hun kracht zetten” door het gesprek over “passend besturen” aan te gaan. Orkesten zijn nu als eilandjes. De aanjager moet deze verbinden.

De aanjager durft kritische vragen te stellen:

- Hoe ga je om met dalende ledenaantallen?
- Zoek je spannende samenwerkingen?
- Ontwikkel je nieuwe verdienmodellen?
- Ga je op zoek naar nieuwe impulsen?
- Treed je naar buiten?

Dit komt neer op:

- Het organiseren van de inspiratiedagen en trainingen;
- Een jaarlijkse inspiratiedag voor bestuurders;
- Voorlichting, verdieping, training en uitwisselingen van ervaringen;
- Best practices' uit binnen-en buitenland worden getoond;
- Extra ondersteuning van de diverse partijen met kennis en hulp bij organisatie;
- Terugkoppeling naar de lokale en regionale (cultuur)politiek en invloed op het beleid;
- Ondersteuning bij landelijke/regionale/lokale fondsenwerving.

4. Educatie

Educatie is een proces. Het bestaat uit vele schakels in een lange ketting: de leerling, de ouders, de omgeving, de basisschool, de muziekschool, de docent, de muziekvereniging, talentenklas, talenten-orkest, conservatorium en beroepsorkest. De aanjager zorgt ervoor dat iedereen in dit proces zijn rol oppakt. Dat iedereen weet wat er van hem of haar verwacht wordt.

De aanjager onderzoekt de plekken waar de rol van de muziekschool verdwijnt. Geeft inzicht in de stand van zaken van nu. Op dit moment is er aandacht voor muziek in de klas. Op dit moment zijn er mooie initiatieven. Maar de rol van de muziekschool wordt in verschillende gemeenten verschillend opgepakt. Korpsen richten zich op het aanbieden van laagdrempelig samen muziek maken en doorontwikkelen van talenten.

De aanjager gaat vanuit de wereld van de HaFaBra:

- Verbindingen leggen tussen binnenschools en buitenschools aanbod;
- Verbindingen leggen tussen cultuuraanbieders en scholen;
- Verbinding maken met Pabo en Conservatoria;
- Stimuleren van initiatieven zoals Korpsen in de Klas, Méér muziek in de klas;
- Deskundigheid bevorderen;
- Ondersteunen bij landelijke/regionale/lokale fondsenwerving.

5. Financieel klimaat

Als vijfde punt geeft de aanjager inzicht in het financieel klimaat. Binnen de provincie bestaan verschillen in financiële omstandigheden van de orkesten. Er zijn orkesten die een bijdrage ontvangen vanuit de gemeente en orkesten die niets ontvangen. Hierdoor verplichten we nu de besturen om ieder jaar een begrotingstekort “weg te managen”. Dat kost veel bestuurskracht. De energie voor bestuursleden zit nog te veel op overleven en te weinig op creativiteit. Wordt besturen zo niet een te grote verantwoordelijkheid waar op termijn niemand meer voor te porren is? Wat kost een gezond financieel klimaat voor de besturen van de verenigingen en wat levert het op? Met die vragen gaat de aanjager aan de slag.

De aanjager geeft:

- Trainingen op bijv. het gebied van fondsenwerving en bedrijfs partnerships;
- Versterking van de verbindingen tussen alle betrokken partijen (ook het bedrijfsleven);
- Connectie met internationale organisaties en ondersteuning bij EU-fondsenwerving.

6. Keunstwurk

Vanuit OMF denken we graag mee met Keunstwurk om zaken te verbinden. Denk aan regelingen als Impuls Muziekonderwijs, Méér Muziek in de Klas (met nationale partners), Cultuureducatie met Kwaliteit en LF2018-activiteiten als De Reis en The Never Ending Orchestra.

Monitoring en evaluatie

Om de impact van de activiteiten van de Aanjager langs de zes sporen te meten wordt het proces met monitoring goed in kaart gebracht en geëvalueerd. Uiteindelijk moet eind 2019 een ‘gereedschapskist’ zijn ontwikkeld met praktisch uitvoerbare elementen die ook na 2019 inzetbaar zijn voor alle muziekverenigingen. Dat is de opdracht voor de Aanjager.

De energie voor
bestuursleden zit
nog te veel op
overleven en te
weinig op
creativiteit.

Grutsk in herhaling

Een aanvullend inspirerend idee is een periodieke van onze eigen Grutsk. Dit zou naast het Wereld Muziek Concours (WMC) in Kerkrade een vierjaarlijks evenement kunnen worden (in de tussenliggende jaren van het WMC). Maar dan niet met een wedstrijdelement, maar juist vernieuwd en gericht op het tonen van je eigen kracht. Dit zou op wisselende locaties kunnen: Leeuwarden, Sneek, Dokkum, Franeker... om zo Grutsk door de hele provincie te laten reizen en overal de HaFaBra en andere amateurmuziek te stimuleren.

Voorbeeld van 2-jaarlijks HaFaBra-event

HAFABRA WATERCONCERT LEEUWARDEN

Leeuwarden is een heuse waterstad. Men kent de stad als start en finish van de ultieme Tocht der Tochten of van het prachtige grachten-netwerk in de binnenstad. Ook de aanwezige specialisatie in Leeuwarden op het gebied van watertechnologie doet van zich spreken. Maar hoe breng je deze Leeuwarder connectie met water kenbaar bij een groter publiek? Juist, voeg er het ingrediënt muziek aan toe. HaFaBra leent zich daar uitstekend voor.

Een drijvend podium voor Amateurmuziek, op een bijzondere plek in de open lucht, voor iedereen toegankelijk. Luisteren naar de prachtige klanken van de Friese HaFaBra, nieuwe composities van jong Fries talent, vanuit bootjes, vanaf de kade, langs de kant van de weg, zittend in de vensterbank.

Het thema van het concert is 'water', een thema dat naast het gebruik in het repertoire ook wordt doorgevoerd in techniek en ver-/belichting.

Leeuwarden en Fryslân hebben de ambitie om de 'waterhub' van Europa te zijn. Daar waar andere steden het vaak zoeken in een technologische verbinding, hebben we met LF2018 ervaren dat juist cultuur zorgt voor een extra dimensie aan dit soort ambities. Door ambities, beleid en cultuur op een unieke wijze bij elkaar te laten komen, kan Leeuwarden zich op een bijzondere wijze onderscheiden.

We hebben als einddoel van het 'Aanjaagproject' om samen met de muziekverenigingen die deelnemen aan dit project toe te werken naar een 'Waterconcert Leeuwarden' in het voorjaar van 2020, als opening van de eerste Friese Biennale. Hierbij staan jong talent, nieuwe composities met het thema water en participatie centraal. Hiermee willen we een traditie starten voor de opening van deze Biennale.

Locaties: Nabij De Harmonie – Wester Stadsgracht – Prinsentuin – Zuidergrachtswal.
Partners: Provincie Fryslân (Watertechnologie afdeling Kennis & Economie), LOF.

Profiel aanjager

De functie van aanjager is een belangrijke en ook stevige functie. Onafhankelijkheid is een belangrijke voorwaarde. De aanjager moet vrij kunnen bewegen in het culturele speelveld. De aanjager moet het liefst een ervaren ZZP'er zijn. De aanjager beschikt over een relevant (inter)nationaal netwerk. Het koppelen van kunstenaars aan een internationaal netwerk levert veel op, ook voor Fryslân. Daarvoor zijn 'matchmakers' nodig die het veld kennen. De aanjager is onafhankelijk, dus niet professioneel werkzaam in de Friese culturele sector. De aanjager moet minimaal affiniteit hebben met de Friese HaFaBra. Vanzelfsprekend heeft de aanjager goede contactuele eigenschappen en organisatorische kwaliteiten. Voor veel van het uitzoekwerk en de dagelijkse gang van zaken pleiten we bovendien voor een ondersteuner.

De aanjager is feitelijk verantwoordelijk voor het verbinden en verankeren van HaFaBra met de hele cyclus:

- Leren (regulier onderwijs, cultuureducatie, amateurkunst);
- Produceren (amateurkunst, professionele kunstproductie);
- Presenteren (podia, festivals);
- Interresseren (draagvlakvorming, marketing, sponsoring, mecenaat).

Om te kunnen groeien en bloeien, is een stevige basis nodig. De culturele infrastructuur in Fryslân moet in 2020 en daarna op orde zijn. Met instellingen die financiële ruimte hebben om te innoveren en flexibel budget voor (jonge) makers om te experimenteren.

Werving van de aanjager

OMF zorgt voor de selectie van de aanjager. We sturen hiervoor een brief aan alle aangesloten leden met:

- Uitleg over deze wervingsactie;
- Vraag of zij geschikte kandidaten kennen;
- Samenstellen commissie die selectie doet op basis van brieven, cv's en gesprek.

Monitoring en evaluatie

We vragen van de aanjager een prestatieverplichting. Om deze voor de komende periode bij te houden, stellen we voor om een systeem voor monitoring en evaluatie op te zetten. Het gaat hierbij vooral om het meten van de kwaliteit. Denk hierbij aan het bijhouden van aanwas of verlies leden, aantal optredens, verbondenheid aan projecten als community art, theater, openluchtspelen.

We zien hierbij een mooie rol weggelegd voor studenten van NHL-Stenden. De aanjager koppelt de resultaten ook goed terug met:

- OMF-leden en bestuur;
- Het werkveld;
- Beleidsmedewerkers;
- En verantwoordelijke politici.

Tijdpad

In eerste instantie gaat dit focusplan tot het voorjaar van 2020. Qua besluiten en financiën een overzichtelijke periode. Na de provinciale verkiezingen komen we met een aanvullend plan voor een langere termijn (vier jaar). Met dit in het achterhoofd maken we nu de keuze voor:

- Een kortetermijnaanpak tot voorjaar 2020;
- Met uitzicht op een meerjarige, brede provinciale aanpak;
- Na gebleken succes van de aanjager in de vorm van groei tegenover krimp.

Begroting

Zowel de begroting als de daaraan gekoppelde output van de aanjager zijn schaalbaar. Hier volstaan we echter met het maximale scenario.

De begroting staat in het plan gestuurd naar de Provincie.
De begroting was nog flexibel van opzet, aangezien we niet wisten welk bedrag we zouden ontvangen.
We hebben van de Provincie het maximale bedrag ontvangen.
Dus dat is fijn!
Het ontvangen bedrag van de provincie is €100.000.

Met nog co-financiering van andere fondsen (o.a. gezocht door de aan te stellen aanjager) en eigen middelen gaan we ervan uit dat we voor drie dagen per week een aanjager kunnen aanstellen, met daarbij ook nog 1 dag per week (administratieve) ondersteuning.

Inspiratie 1. Zuilen Fanfare Corps

Het Zuilens Fanfare Corps (ZFC) staat bekend als de oudste fanfare van Utrecht, maar is jong van geest. De vereniging werd opgericht in 1900 in de toenmalige gemeente Zuylen. In 2005 werd zij onderscheiden met de Koninklijke Erepennin-
g voor haar bijzondere verdiensten in de afgelopen 100 jaar.

Het Zuilens Fanfare Corps (ZFC) is een eigentijdse Utrechtse muziekvereniging die bestaat uit een grote groep enthousiaste muzikanten. Zij zijn een frisse, jonge club die energie krijgt van vernieuwende projecten en tegelijkertijd respect heeft voor de rijke geschiedenis van de fanfare.

Sinds 2008 is het ZFC bezig met vernieuwingen die de fanfare hebben afgestoft en een modern imago hebben gegeven. Onder de titel 'Fanfare 2.0' maakte het ZFC vele uitstapjes naar andere disciplines; zo werd een theatervoorstelling gemaakt, improviseerde de fanfare met een modern saxofoonkwartet en zochten de muzikanten een nieuwe verbinding met Zuilen door multicultureel slagwerk en eigentijdse straatmuziek.

Naast deze vernieuwingen bleef het ZFC de traditie respecteren door het orkest in leven te houden. Elk jaar organiseren ze spraakmakende concerten in samenwerking met bijzondere samenwerkingspartners. Zo maakten ze met VJ's een Filmconcert en een Gameconcert, en combineerden ze Utrechtse volksverhalen met muziek in samenwerking met een verteller.

Een van de hoogtepunten van het orkest was het Koningsconcert in 2012, waarbij het 75-jarig lidmaatschap van Cees Koning werd gevierd met Brassband Schoonhoven en Wim van Hasselt, solo-trompettist van het Koninklijk Concertgebouworkest. In september 2013 installeerde het ZFC een nieuw bestuur met professionals uit de muziekwereld, waarmee de vernieuwende koers van de fanfare wordt voortgezet.

Inspiratie 2. Project Skeltemania wint KNMO Award 2018

Het project Skeltemania van Christelijke Muziekvereniging Excelsior Schraard is de winnaar van de KNMO Award 2018. Met de KNMO Award wil de Koninklijke Nederlandse Muziekorganisatie (KNMO) innovatie en creativiteit in de amateursmuzieksector stimuleren en vernieuwende initiatieven belonen. Bijzondere projecten, grensverleggende ontwikkelingen of innovatieve concepten komen in aanmerking voor de KNMO Award, waarvoor naast een trofee en oorkonde, drie geldprijzen beschikbaar zijn.

Alle geledingen van de KNMO werden uitgedaagd om deel te nemen aan deze eerste editie van de KNMO-Award. Het idee van de Award is afkomstig van de Belgische zusterorganisatie VLAMO. Voor de uitreiking van de prijzen is gekeken naar de beleving bij publiek en muzikanten en of de interactie en communicatie die van de activiteit uitgaat een blijvend effect heeft.

De jury, bestaande uit Björn Bus (dirigent), Henk Guittart (dirigent en docent, daarnaast directeur/artistiek leider Orlandofestival), Johan Meesters (algemeen bestuurslid KNMO), Romy Montero (zangeres, musicalactrice en presentatrice) en Toon Peerboom (dagelijks bestuurslid en vicevoorzitter KNMO) heeft 24 inzendingen besproken en gewogen, met Skeltemania als uiteindelijke hoofdprijswinnaar. De 2e en de 3e plaats waren resp. voor Melodia Wijckel (Jouw smoel voor een goed doel) en de Jous-ter Fanfare (De Joster toer), ook beide Friese projecten.

Kijk voor meer informatie over het winnende project en de KNMO Award op: <https://skeltemania.nl/> en <https://KNMO.nl/Award>

Inspiratie 3. LF2018 openingfeest Seis oere thús!

Wat was het een geweldig feest! Op zaterdag 27 januari mochten diverse korpsen spelen tijdens de opening van LF2018. Wij zaten met brassband Soli Brass uit Leeuwarden op het Zaailand in de toren waarop ook de beelden werden geprojecteerd. Het was ook de toren waar de koning en de koningin samen met twee kinderen de openingshandeling verrichtten. Als muzikant was het ontzettend mooi om mee te werken aan zo'n project.

Voor Soli Brass voelde het als een koninklijke kroon na een aanloop van een aantal jaren. Sytze Pruiksma is initiator van het project Kening fan 'e Greide en liefhebber van de Harmonie, Fanfare en Brassband (HaFaBra) muziek. Zaterdagavond 27 januari was opnieuw een mooi uithangbord voor deze HaFaBra muziek in Fryslân.

Naast mijn rol als muzikant en voorzitter van Soli Brass ben ik ook dagelijks bestuurslid van de Organisatie van Muziekverenigingen Fryslân (OMF). In Fryslân zien we dat er minder jonge muzikanten instromen. Om te zorgen dat de instroom groter wordt, is het belangrijk dat kinderen weer meedoen aan cultuur. Als bestuurslid van OMF vond ik het dan ook erg gaaf om te zien dat er zoveel kinderen meededen aan de opening. Echt prachtig was dat de kinderen op school vol trots hadden verteld dat ze meededen aan de opening en dat ze veel succes toegewenst kregen van hun klasgenoten. Voor mij was het dus vooral een feest waarbij de kinderen trots waren op wat ze deden!

Voorzitter Soli Brass en bestuurslid OMF

Inspiratie 4. Grutsk: 2018 muzikanten zetten Leeuwarden op z'n kop

Meer dan 2018 amateurmuzikanten, -dansers en -zangers zetten op 30 juni de binnenstad van de culturele hoofdstad Leeuwarden volledig op z'n kop met 'Grutsk'. Tijdens dit volledig gratis muziekfestival, dat werd geproduceerd door Proud Event en de Friese muziekbond OMF, konden liefhebbers van muziek, zang en dans genieten van de optredens van tientallen Friese showkorpsen, fanfares, koren, dansgroepen en artiesten. Grutsk bood het enorme scala aan Friese amateurverenigingen een fantastisch podium. Deze Friese trots – grutsk – stond dan ook centraal.

De optredens en straatparades van de tientallen verenigingen vonden plaats door het hele centrum van Leeuwarden. Al vanaf tien uur waren er concerten van onder andere het Stedelijk Muziekkorps Sneek, het Frysk Fanfare Orkest en Youth2000 op het CityProms-podium op het Wilhelminaplein. Daarna verspreidden de verenigingen zich door de hele binnenstad. Overdag speelden nog eens tientallen orkesten, fanfares, ensembles en koren op popup-podia in de Prinsentuin, op het Gouveneursplein, het Waagplein en het Mata Hari Plein.

Op het Wilhelminaplein was een spectaculaire Vancore Drumbattle met zes slagwerkgroepen.

Zelfs de Taptoe Leeuwarden keerde eenmalig terug op het Oldehoofsterkerkhof met showoptredens van CMH Menaldum, de Graham Lowlanders, Jong Pasveer, Takostu Stiens, Jeugband Takostu, Jong Advendo, Sternse Slotlanders en Advendo Sneek. Tot slot was het Wilhelminaplein decor van een grote avondshow waarin amateurmuzikanten de krachten bundelden met professionele artiesten. Meervoudig landskampioen Brassband De Bazuin trad op met Iris Kroes, terwijl meer dan zestig slagwerkers en later ook Soli Brass een crossover deden met Elske DeWall. Verschillende show- en marchingbands bestegen het podium en het Noord Nederlands Jeugd Orkest trad op met vioolensemble Fuse, bekend als huisorkest van tv-programma Podium Witteman. Grutsk werd afgesloten met een afterparty in Neushoorn, met optredens van Almondegas, T-Brass en Mailbox.

